

Stari vek – egipatska civilizacija

Na prostoru današnjeg Egipta u starom veku razvila se jedna od najnaprednijih i najrazvijenijih civilizacija toga doba. Brojne tekovine napredne kulture i civilizacije i danas predstavljaju misteriju za čoveka savremenog doba. O bogatoj i naprednoj istoriji Egipta svedoče brojni istorijski spomenici. Istorijski spomenici u Egiptu sačuvani su zahvaljujući suvoj, aridnoj klimi, ali i pored toga mnoge događaje i njihovo datiranje teško je odrediti, jer je egipatska civilizacija veoma stara. Egipatski papirusi dali su brojna objašnjenja i informacije vezane za istoriju drevnog Egipta. Proučavanje egipatske kulture i civilizacije predstavlja čitavu jednu nauku koja se zove egiptologija. Istorija drevnog Egipta počinje njegovim ujedinjenjem (Gornjeg i Donjeg Egipta) oko 3200 p.n.e. Istorija drevnog Egipta podeljena je na 30 dinastija koje su vladale Egiptom. Egiptom su vladali faraoni koji su nasleđivali vlast od svojih muških predaka. U vreme vladavine III dinastije počelo se izgradnjom istorijskih spomenika i sa mumifikacijom. U toku vladavine IV dinastije počelo se sa granjom piramida. Najpoznatije su piramide u Gizi: Keopsova, Kefrenova i Mikerinova. Keopsova je najveća i svrstana je u 7 svetskih čuda. Počela je da se gradi 2680. godine p. n. e. Visoka je 147m. Pored ove tri najpoznatije piramide u Gizi, na platou piramida, nalazi se još 6 piramida. Na prostoru čitavog Egipta nalazi se ukupno 109 piramida. Preteče puramida bile su grobnice bez piramidalnih vrhova-mastaba. Piramide su građene zbog verovanja u zagrobni život i kao simboli moći faraona. Tehnike građenja piramida još uvek su misterija. Materijal za građenje piramida donošen je iz Asuana brodovima preko kanala, a do platoa Gize guran je na trupcima stabala. Čuvarka piramida je sfinga, dugačka 73 m, a visoka 20 m. To je statua sa glavom faraona i telom lava koji simbolizuje moć faraona. Najviše trgovačkih ekspedicija iz Egipta pošlo je u vreme vladavine V, VI i VII dinastije. Staro egipatsko carstvo podelilo se u 23. veku p.n.e., a vlast u Egiptu ponovo je centralizovana u Tebi 2134. p.n.e. Teba je obuhvatala delove današnjeg Luksora i Karnaka. Drveta za izgradnju nije bilo dovoljno, ali je zato korišćena glina iz nanosa Nila pa se grnčarija rano razvila. Za izgradnju obeliska i skulptura korišćen je granit i pešćar. Građevine su ukrašavane različitim slikama koje su imale simboličko značenje. Neki od simbola

koji se javljaju u građevinarstvu i umetnosti su buba skarabeja i ključ sudbine. Hijeroglifsko pismo pratilo je sve građevinske objekte i ono još uvek nije u potpunosti dešifrovano. Egipćani su hijeroglifsko pismo nazivali „rečima boga” i ono je sadržalo oko 1000 simbola. Građevine su oslikavane veoma živopisnim bojama i crtežima papirusa, lotosa i palminog lišća. Umetnost Egipćana je bila umetnost bez perspektive. Crteži su imali dve dimenzije (jedna dimenzija je bila u donjem delu slike, a druga u gornjem) i ljudske figure predstavljane su uglavnom iz profila. XVIII dinastija koja je vladala Egiptom je najpoznatija i najznačajnija, jer je u to vreme Egipat bio na vrhuncu moći. U to vreme njime su vladali Tutmes I, Hatšepsut i Tutmes II. Hatšepsut i Kleopatra bile su jedine žene vladari u Egiptu. Egipatska civilizacija bila je poznata po politeizmu (verovanje u više bogova), kultu Sunca, papirusima, alabasteru. Vrhovni bog egipćana bio je Amon Ra. Nacionalno piće Egipćana bilo je gusto pivo, a zajedno sa hlebom ono je činilo osnov ishrane stanovništva. Hleb se svakodnevno pravio su svim domaćinstvima. Crno vino proizvodilo se u blizini delte Nila i Egipćani su najviše voleli slatka vina. Konzumiranje vina bilo je simbol prestiža. Centar moći drevnog Egipta bio je Luksor u kome su faraoni sagradili Karnak, danas najveći muzej na svetu na otvorenom. Karnak je građen za religiozne, političke i društvene obrede i nalazi se na istočnoj obali Nila. Poznat je Amonov hram u Karnaku sa 134 stuba poređanih jedan do drugog u obliku otvorenog i zatvorenog cveta lotosa. Obelisci su još jedno arhitektonsko čudo Egipta. Pravljeni su od crvenog granita i bili su visoki oko 32 m. Faraoni su sahranjivani na zapadnoj obali Nila, gde se nalazi i čuvena „Dolina Kraljeva” - kompleks grobnica faraona u kome je otkrivena i čuvena Tutankamonova zlatna maska sa simbolima Gornjeg i Donjeg Egipta i sa ukrasom kraljevske kobre. Mesta na kojima su sahranjivani faraoni birali su sveštenici. Najveći deo blaga grobnica faraona nalazi se u Egipatskom nacionalnom muzeju u Kairu, a značajna zbirka nalazi se u Luvru i u Egiptološkom muzeju u Londonu. U toku prvog milenijuma p.n.e. osetilo se opadanje egipatske moći. Egipat je pao pod vlast svojih suseda Libijaca, Asiraca, Persijanaca i Rimljana.

Egipat posle starog veka

Dominacija Rimljana trajala je do najezde Arapa u VII veku kada su Egipćani primili islam. Turici su osvojili Egipat 1517. i imali vlast u njemu do dolaska Francuza. Napoleon I je okupirao Egipat od 1798. do 1801. Prokopavanje Sueckog kanala 1869. ključni je trenutak u istoriji Egipta. Egipat je tada dobio na strateškom, saobraćajnom i političkom značaju. U toku XVIII i XIX veka Francuska i Velika Britanija imaju dominaciju kako zbog prometa Sueckim kanalom, tako i zbog velikog broja kolonija u Africi. Egipat je dobio punu nezavisnost od V. Britanije 1952. Nakon toga, Egipat i dalje ekonomski zavisi od kolonizatora. Ovakav vid zavisnosti naziva se neokolonijalizam. U toku XX i XXI veka Egipat je zahvaćen stalnim nemirima, političkim i religijskim previranjima mislimana i hrišćana. Odlazak Mubaraka sa vlasti još uvek izaziva političku nestabilnost u Egiptu.